

PROGRAMMA RIJKSKERINGEN

Nieuwsbrief Programma Rijkskeringen, nummer 11/27 november 2020

Inhoud

IJmuiden: RWS-collega's werken samen aan beoordeling en maatregelen	1
Adviesteam Dijkontwerp: voor versterkingsprojecten van Rijkswaterstaat en waterschappen 3	
Duim omhoog Emiel!	3
Programmeren voor het programmteam: samen werken aan een waterveilig Nederland	4
Met een neutje aan het roer	4
Kick-off rapportage zorgplicht primaire keringen.....	5
Calamiteitenteam Waterkeringen rukt uit	6

IJmuiden: RWS-collega's werken samen aan beoordeling en maatregelen

De collega's van RWS-Ontwerpt hebben in 2019 de kunstwerken van de waterkering IJmuiden in de regio West-Nederland Noord (WNN) beoordeeld. Uit de beoordeling bleek een veiligheidsopgave voor drie kunstwerken. Als projectleider voorverkenning kunstwerken zit Jacqueline van Es er middenin. Wat is er gedaan en wat gaat er gebeuren?

De negen kunstwerken van IJmuiden

De waterkering bij IJmuiden (dijk 44-3) is bijzonder omdat een relatief groot deel bestaat uit kunstwerken. Daartussen ligt een aantal dijken. Het ruim 6,5 kilometer lange dijktraject scheidt de Noordzee van het Noordzeekanaal en fungeert als toegang tot het achterland. Dit zijn de negen kunstwerken van IJmuiden:

1. Kleine sluis
2. Zuidersluis
3. Middensluis
4. Nieuwe Zeesluis
5. Zuidelijke coupure
6. Noordersluis
7. Noordelijke coupure

8. Spuisluis
9. Gemaal

Veiligheidsopgaven

Jacqueline: "De collega's van RWS-Ontwerpt hebben het complex in 2019 op maat beoordeeld. Ze keken naar de kans dat er te veel water binnen zou kunnen komen door en over het complex als geheel. Uit de beoordeling bleek een veiligheidsopgave voor drie kunstwerken: de Kleine Sluis, Zuidersluis en Middensluis. De deuren van de Kleine- en Zuidersluis zijn niet hoog genoeg. Er kan zoveel water over de sluis komen dat de deuren kapot kunnen gaan. Bij de middensluis is de betrouwbaarheid sluiting onvoldoende. Hij heeft twee deuren, waarvan er één te laag is. Het luistert dus heel nauw dat de hoge deur bij hoogwater op tijd dicht is."

De weg naar uitvoering maatregelen

Er zijn maatregelen nodig om de waterveiligheid te blijven waarborgen. Begin 2020 is Jacqueline samen met een projectteam van RWS begonnen met de inventarisatie van wat er nodig is om de sluisen te versterken. Ze zijn nu bezig met de voorverkenning. Daarna gaan ze verder met de verkenning en de planuitwerking. Wanneer ze beginnen met uitvoering van maatregelen, is nu nog onbekend. "Intussen is er geen acuut overstromingsgevaar," zegt Ilka Tanchos van RWS-Ontwerpt. "De keringen staan niet op doorbreken of zoiets, maar de overstromingskans is groter dan volgens de zeer strenge normen is toegestaan, daarom is er een opgave."

Wat gebeurt er nog meer met IJmuiden?

"De dijktrajecten zijn al in de vorige toetsronde afgekeurd," vertelt Jacqueline. "In 2023 – 2025 worden de dijken verhoogd en de steenbekleding vervangen. De nieuwe zeesluis is in aanbouw. We verwachten dat hij in 2022 klaar is."

Meer weten?

Lees ook 'Het verhaal van de kering' over RWS Ontwerpt en IJmuiden in nieuwsbrief 8.

Adviesteam Dijkontwerp: voor versterkingsprojecten van Rijkswaterstaat en waterschappen

Kennis en kunde vanuit marktpartijen, waterschappen, Rijkswaterstaat en kennisinstituut Deltares, samengebracht in een multidisciplinair team. Dat levert integrale en specialistische adviezen op. Manager Marten Hoeksema vertelt ons meer over het werk van het Adviesteam Dijkontwerp.

Wat doet het Adviesteam Dijkontwerp?

Marten: "We ondersteunen waterveiligheidsprojecten met kennis over de toepassing van de nieuwe normen in de Waterwet, die uitgaan van de overstromingskans. Overigens is de naam een beetje misleidend," wil Marten hier even kwijt. "We zijn er niet alleen voor dijken, maar voor alle versterkingsprojecten van RWS en waterschappen, zoals de titel zegt."

Hoe helpen jullie de projecten?

Het adviesteam kan op verschillende manieren bijdragen. Marten somt op:

- **"Praktisch toepasbaar advies.** We beantwoorden jouw technisch-inhoudelijke vragen over de overstromingskansbenadering vanuit de disciplines die daarvoor nodig zijn. We leveren een praktisch toepasbaar en integraal advies waarmee je verder kunt. Vooral aan het begin van een project is het handig ons in te schakelen. Dan is er nog ruimte om ons advies goed mee te nemen in het verdere proces.
- **We 'challengen'.** In een open en verdiepend gesprek dagen we jouw projectteam uit op uitgangspunten en ontwerp. Welke keuzes maak je en waarom? Sluiten ze aan bij de overstromingskansbenadering?
- **Even sparren.** Je kan ons bellen of mailen voor een snel advies over een wat kleinere (technisch- inhoudelijke) vraag."

Wat is de toegevoegde waarde van Adviesteam Dijkontwerp?

"Onze meerwaarde zit 'm in de combinatie van specialisme op belangrijke werkvelden én grondige kennis van de nieuwe normen. We hebben specialisten die alles weten van bijvoorbeeld langsconstructies en geohydrologie, van geotechniek en kunstwerken. Ze hebben vaak meegeholpen de nieuwe normen te ontwikkelen. Daarom kennen ze de gedachtegang erachter. Dat maakt onze adviezen waardevol."

Meer weten? Neem contact met ons op

"Denk je dat onze bijdrage voor jouw project interessant is? Bel of mail me: 06-31 03 91 89, martenhoeksema@adviesteamdijkontwerp.nl

Ben je benieuwd naar de vragen die we al behandeld hebben? Op de [site](#) van het Adviesteam Dijkontwerp vind je een overzicht.

Over het Adviesteam Dijkontwerp

Het alliantiebestuur van het HoogWater BeschermingsProgramma (HWBP) richtte het team eind 2019 op. Het team werkt in opdracht van een begeleidingsgroep die bestaat uit directeur Waterveiligheid Katja Portegies, directeur HWBP Erik Wagener en directeur Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) Joost Buntsma. Het team wordt gefinancierd vanuit de dijkrekening.

Duim omhoog Emiel!

Tijdens de landelijke beoordelingsdag gaf een van onze perceeltrekkers Emiel Boerma een presentatie over de beoordeling van de Veerse Gatdam. Emiel zette de beoordeling (en het Programma Rijkskeringen) helder neer. Een verhaal om trots op te zijn.

Bekijk [hier](#) het filmpje en lees [het artikel](#) in nieuwsbrief 9 over onder andere de Veerse Gatdam.

De landelijke beoordelingsdag vond plaats op donderdag 5 november. DGWB, RWS, waterschappen en de Unie van Waterschappen organiseren de dag jaarlijks. De dag is bedoeld om iedereen die bezig is met de beoordeling van de primaire waterkeringen te inspireren en kennis uit te wisselen.

Programmeren voor het programmteam: samen werken aan een waterveilig Nederland

Wouter Geudeke is programmeur in het landelijk Programmteam Rijkskeringen. Hij is niet bezig met bits en bites, maar met meerjarenplanning. Wouter aan het woord over wat programmeren inhoudt.

Wat doet een programmeur?

Wouter: "Uit toetsing en beoordeling van de regionale en primaire waterkeringen komen straks maatregelen voort. De regio's zijn verantwoordelijk voor de waterkeringen. Zij moeten de maatregelen opnemen in de regionale meerjarenprogrammering, ik zet ze landelijk in rij en gelid.

Om de uitvoering van de maatregelen regionaal ingepland te krijgen, werkt de regionale programmeur samen met assetmanagementteams of gebiedsteams en zogeheten plantafels, waaraan nog meer betrokken partijen zitten. Als landelijk programmeur sluit ik daarbij aan om te adviseren en mee te denken. De projecten die de regio's voorstellen komen op de Productielijst van het Landelijk ProgrammeerPlatform (LPP)."

Tijd, geld en menskracht

Bij de planning van uit te voeren maatregelen zijn drie factoren essentieel: het juiste tijdstip, geld en menskracht.

Het juiste tijdstip

De regionale programmeur moet het tijdstip slim plannen: hij kan bijvoorbeeld maatregelen bundelen tot een nieuw project of aansluiten bij een VenR- of aanlegproject dat al loopt of gepland staat.

Geld

Om de uitvoering van maatregelen te betalen kan de regio putten uit verschillende potten:

- voor het reguliere beheer en onderhoud
- voor aanlegprojecten
- voor VenR-projecten
- voor versterkings- en verbeteringsmaatregelen van het landelijk programmteam

Best ingewikkeld, want iedere pot met geld is geormerkt en kent een eigen sturings- en verantwoordingslijn.

Menskracht

Zijn de maatregelen om de waterveiligheid te waarborgen duidelijk en staan ze landelijk in rij en gelid? Dan is het vooral de uitdaging dat er projectteams op het juiste moment klaar staan voor de uitvoering. Dat is een puzzel waar de regio's samen met PPO en GPO uit moeten komen.

Hoe helpt het programmteam de regio's?

Mijn rol (en die van het hele team) is om smeerolie in de radertjes van die stroperige processen te gieten. Om de regio te ondersteunen dringt het programmteam er bij het bestuur, het LPP en bij SCM op aan dat dit werk hoge urgentie heeft. Daarover is het programmteam in gesprek met het LPP.

Samen werken aan een waterveilig Nederland

Wouter is nu bezig om een goede band op te bouwen met programmeurs en assetmanagers in de regio. "Het is essentieel dat de planning van projecten door iedereen gedragen wordt, een samenspel van landelijke en regionale prioriteiten. De regio vindt de eigen projecten belangrijk, heel begrijpelijk. Toch kan het gebeuren dat een andere klus vanuit het oogpunt van waterveiligheid voorrang heeft. Dan is het nodig om breder te denken dan de eigen regio. We werken tenslotte samen aan een waterveilig Nederland."

Met een neutje aan het roer

Sluis Gaarkeuken: Hollandse historie van levendige handel en behoud van droge voeten

Gaarkeuken (Gronings: Goarkeuk'n of Goarkeuken), is een gehucht ten zuiden van Grijpskerk, aan het Van Starckenborghkanaal. Het heeft zijn naam te danken aan de gaarkeuken (eetcafé) bij de Sluis Gaarkeuken in de vaarverbinding van Groningen met Friesland. Een plek met een unieke naam en vroeger levendige handel. Goffe Venema bedient al 35 jaar de sluis en de bruggen en heeft zich verdiept in de geschiedenis.

Met een neutje aan het roer

Goffe: "De Sluis Gaarkeuken werd in 1864 (min of meer) op de huidige plek aangelegd. De bewoners in de buurt zochten een bestaan in de levering van schippersbehoefden. Allereerst sterke drank, maar ook proviand. Vanaf 1930 kwamen er drie cafés en een schipperswinkel, waar de schippers tijdens het schutten boodschappen konden doen. De schipperswinkel verkocht van alles, van radio's en tv's tot brood. Vanaf de jaren zestig kwam er ook nog een olieboot om schepen van brandstof te voorzien. Nu zijn er geen voorzieningen meer. Ze leggen het schip neer, zetten de auto aan wal en gaan in Grijpskerk boodschappen doen."

Druk met wegen en water

Het is druk bij de regionale kering Gaarkeuken. Per dag varen gemiddeld 50 tot 60 schepen met bieten, melasse, zand en grind, tank- en containerschepen in en uit de sluis. Met een schutlengte van 190 meter kunnen schepen met een (nu standaard)lengte van 110 meter maar met één tegelijk door de sluis. Dit betekent dat andere schepen moeten wachten.

Goffe is druk met water en wegen: "De ene dag bedien ik de sluis, de andere de bruggen. Het wegverkeer gaat hier over een belangrijke provinciale en doorgaande weg. Je laat dus óf de schepen, óf de auto's door.

Echtelijke twisten

In de zomer is er ook veel pleziervaart, dat geeft nog weleens gedoe. Ze maken van voren vast terwijl de wind van achteren komt. Dan gaan ze draaien. Of ze leggen te dicht bij het schroefwater van beroepsschepen vast en klappen tegen de muren op." Hij grinnikt: "Ik heb hier al heel wat echtelijke twisten gezien en gehoord."

Een stukje Hollandse historie

Op 11 november 1944 lieten Engelse Typhoons 32 bommen op Gaarkeuken vallen. De brug en sluisen en enkele woningen werden totaal vernield. Doordat de waterhuishouding daarna niet meer in de hand te houden was, kwam er een groot gebied blank te staan. Nu nog herdenkt men jaarlijks die dag. De sluis werd hersteld, maar was zo ontzet dat er decennia later nog stenen uit losraakten.

In 1966 werd het Van Starckenborghkanaal verbreed en geschikt gemaakt voor schepen tot 1350 ton. In 1981 werd een nieuwe grotere sluis aangelegd bij Gaarkeuken. Op 1 januari 2014 droeg de provincie Groningen het eigendom, beheer en onderhoud van de sluis (en de bruggen) over aan Rijkswaterstaat, regio Noord-Nederland, maar de provincie voert de bediening nog zelf uit. De sluis heeft ook een functie als Regionale kering die zorgt voor de wateraanvoer naar Groningen en Drenthe in de zomer. Het Waterschap Noorderzijlvest doet de toetsing. Op dit moment zijn er nog geen issues gevonden.

Meer weten?

Op [Wikipedia](#) en op [Facebook](#) vind je veel informatie en foto's van dit prachtige stukje Hollandse historie.

Kick-off rapportage zorgplicht primaire keringen

Dinsdag 10 november was de kick-off van de rapportage zorgplicht primaire Keringen 2020. Eind februari 2021 leveren de regio's de rapportages op. Bureau Dijk53 maakt een landelijke samenvatting.

Waarom een kick-off?

Het 'uitvoeringskader zorgplicht' verplicht ons om jaarlijks een rapportage over de inregeling en uitvoering van de zorgplicht primaire keringen te maken. Landelijk coördinator zorgplicht Hans-Maarten Vos: "We merkten dat de rapportages van de regio's niet goed vergelijkbaar waren.

Daarom hebben we een nieuwe opzet gemaakt. Met de collega's van alle regio's en van de landelijke diensten CIV, VWM, WVL en PPO hebben we de nieuwe opzet doorgenomen en geoefend."

Meer weten?

Bel of mail Hans-Maarten Vos: 06 46 93 57 21 hansmaarten.vos@rws.nl

Calamiteitenteam Waterkeringen rukt uit

Met een straffe windkracht zes oefende het Calamiteiten Team Waterkeringen (CTW) dinsdag 17 september een inzet op het zeesluizencomplex IJmuiden. Het leek net echt. Regiocoördinator Noord-Nederland Anco van den Heuvel was een van de oefenleiders.

Waarom deze oefening?

Anco: "Aan het CTW doen RWS, de waterschappen en Deltares mee. Elke deelnemer organiseert bij toerbeurt een oefening. RWS was aan de beurt en het was meteen een bijzondere, vanwege Covid-19." De oefening had dan ook verschillende doelen:

- Uitvinden of een inzet met coronamaatregelen mogelijk is.
- Oefenen met kunstwerken. Tot nu toe had het CTW dat alleen gedaan met dijken.
- Beproeven van de werkbeschrijving voor het aanbrengen van bekramming.

Coronamaatregelen

"We hebben de teams gesplitst in twee groepen van zeven Personen en geoefend in een morgen- en een middagsessie. Zo waren de groepen niet te groot en konden toch voldoende mensen deelnemen. En natuurlijk zorgden we voor voldoende beschermingsmiddelen."

De oefening

"De deelnemers kregen een aantal zorgpunten van tevoren aangereikt: twee over de dijkbekleding, een te laag sluishoofd en een coupure die niet dicht wilde.

Een paar zorgpunten moesten ze zelf zoeken: een kale plek in de bekleding en een scheur in het grondlichaam. Beide teams kregen 2,5 uur voor een risico inschatting en plan van aanpak."

De resultaten

- Beide teams kwamen binnen de tijd met een risico-inschatting en een plan van aanpak.
- Een team vond de scheur in het grondlichaam, het andere team volgde net niet helemaal de systematische looproute en vond die niet.
- Om de dijk de storm door te helpen brachten ze bekramming aan (doek om te voorkomen dat de grond wegspoelt door golven en stroming).
- De werkbeschrijving 'aanbrengen bekramming' is aangepast en komt nu in de 'Wiki noodmaatregelen' (overzicht van noodmaatregelen die landelijk worden toegepast). Daarmee wordt deze werkwijze landelijk het standaard handelingsperspectief.

Aandachtspunten

Anco noemt er twee:

- "Onderlinge afstemming: wie doet wat?"
- Verschillende opvattingen over wat je nodig hebt om dit werk te kunnen doen. De een wil alle beschikbare informatie eerst bekijken, de ander heeft voldoende aan een beoordelingsresultaat en een kaart."

Conclusies

Het CTW kan terugkijken op een geslaagde en leerzame oefening voor deelnemers en oefenleiding.

Anco: "Het coronaprotocol dat we hebben ontwikkeld is ook bruikbaar voor toekomstige oefeningen en andere crisisteam. Discipline en elkaar aanspreken op de maatregelen blijken wel nodig. Maar iedereen vond het heel fijn om ondanks alles weer te kunnen oefenen."

Wat heeft een oefening te maken met het Programma Rijkskeringen?

Het programma bundelt de zorg voor de waterkeringen: beoordelen, versterken, zorgplicht. Anco: "Bij de beoordeling van deze kering was Een te laag sluishoofd een van de bevindingen. We konden nu live uitwerken met welke maatregel je dit risico gaat beheersen bij hoogwater. (Big bags om het water de kolk in te leiden). Bovendien is calamiteitenzorg een van de twaalf activiteiten van de zorgplicht.,

Meer weten?

Bekijk hier hoe de bekramming werd aangebracht.

In een volgende nieuwsbrief meer over het calamiteitenteam.

Colofon

Dit is een
nieuwsbrief van
het landelijk
Programmteam
Rijkskeringen

Heb je vragen,
opmerkingen of
suggesties? Of wil je je
afmelden voor de
nieuwsbrief?

Stuur een e-mail naar
lotte.bloemendaal@rws.nl

Contactpersoon:

Lotte Bloemendaal
lotte.bloemendaal@rws.nl
06-11015682

